

Bestuurlijk afstemmingsoverleg NHN

Agendapunt: 6

Vergadering: BAO

Vergaderdatum: 4 oktober 2018

Contactpersonen:

Cees Brinkman (ONHN), Vivienne Sanders (Regio Alkmaar), Hans de Vries (Kop van Noord-Holland), Anke Jellema (West-Friesland) en Joris Pieter Neuteboom (provincie Noord-Holland)

Telefoonnummer: 06-33817886

Plan van aanpak voor uitwerking regionaal programma vitale verblijfsrecreatie

Advies:

- A. In te stemmen met en committeren aan het voorgestelde plan van aanpak, waarin de ambities voor de verblijfsrecreatie voor NHN staan benoemd en processtappen om hier gezamenlijk en integraal mee aan de slag te gaan.
- B. De voorgestelde vitaliteitsscans (stap 1), voor zover nog niet in uitvoering/uitgevoerd, per bestuurlijke regio uit te laten voeren en hierover binnen de regio afspraken te maken.
- C. Zich in te zetten om per bestuurlijke regio een bijdrage te leveren voor de financiële dekking van de in te huren externe expert/kwartiermaker (€ 34.000 per deelregio).
- D. De bestuurlijke trekkers namens de 3 regio's verantwoordelijk maken voor de uitvoering van het plan van aanpak.

PROGRAMMA VITALE VERBLIJFSRECREATIE* NOORD-HOLLAND NOORD 2018-2030

INLEIDING

Verblijfsrecreatie is een belangrijke sector voor de regio Noord-Holland Noord, in termen van ondernemerschap, werkgelegenheid, leefbaarheid, ruimtelijke kwaliteit en directe en indirecte bestedingen van gasten. De regio heeft haar ambities op het gebied van de verblijfsrecreatie dan ook benoemd in het 'Ambitiedocument Holland boven Amsterdam 2040.' Er is brede overeenstemming om met elkaar aan de slag te (blijven) gaan om van Noord-Holland Noord de meest vitale verblijfsregio van Nederland te maken. Hierin is een belangrijke stap gezet met het vaststellen van de 'Regionale Visie Verblijfsrecreatie Noord-Holland Noord' door de gemeenten in Noord-Holland Noord.

Met de regionale visie en het daaraan gerelateerde ontwikkelkader heeft de regio nu stevige grip op het "toevoegen" van nieuw aanbod. De voorwaarde voor ondernemerschap, meerwaarde voor de omgeving en toevoegen van kwaliteit en diversiteit zullen er voor zorgen dat een deel van de gestelde ambitie behaald kan worden. .

In de onderhavige aanpak komt nu de focus op het bestaande aanbod. Hoe komen we tot meer inzicht in de kansen en bedreigingen voor het huidige aanbod? Hoe verzilveren we de kansen die er in het bestaande aanbod zitten om als sector te kunnen excelleren en hoe lossen we de problemen op in het bestaande aanbod dat geen kansen meer heeft in de verblijfsrecreatie? De gezamenlijke, regionale inzet op zowel nieuw als bestaand aanbod dragen er aan bij om van Noord-Holland Noord de meest vitale verblijfsregio van Nederland te maken.

In de regionale visie hanteren we (overheden, ondernemers en belangenorganisaties) zeven leidende (ontwikkel)principes:

1. We werken samen aan een vitale verblijfsrecreatiesector. Overheden, ondernemers en (belangen)organisaties in NHN hebben een gezamenlijk belang: een vitale verblijfsrecreatiesector. Daarom werken we nauw met elkaar samen; ieder vanuit zijn eigen rol.

Nieuw aanbod

2. Ruimte voor onderscheidend aanbod. We nodigen nieuwe verblijfsinitiatieven uit om met het beste plan te komen. We stimuleren innovatie om het onderscheidend vermogen van NHN, de marktregio en/of de locatie te vergroten.
3. We kiezen voor recreatief ondernemerschap bij nieuwe ontwikkelingen. Nieuwe ontwikkelingen en uitbreidingen toetsen we op de kwaliteit van het recreatieve ondernemerschap.
4. We versterken de omgeving (ruimtelijk en economisch). Vitale verblijfsrecreatie versterkt de kracht van de omgeving waarin het ligt, door ruimtelijke kwaliteit te produceren in plaats van te consumeren.
5. We hergebruiken waar mogelijk het bestaande aanbod. We dagen nieuwe verblijfsinitiatieven uit om perspectiefrijke bestaande verblijfsrecreatielocaties en bebouwing te hergebruiken.

Bestaand aanbod

6. We versterken het bestaande ondernemerschap. We werken aan versterking van ondernemerschap via bestaande en nieuwe instrumenten gericht op: verbetering van managementvaardigheden, innovatie, investeren en marketing.
7. We creëren nieuwe waarde voor niet-vitaal aanbod. Waar mogelijk zorgen we ervoor dat niet- vitaal en perspectiefloos verblijfsaanbod een nieuwe functie met nieuwe waarde krijgt.

*Verblijfsrecreatie of verblijfstoeerisme is een vorm van recreatie waarbij de recreant voor een bepaalde tijd, maar ten minste een nacht in het recreatiegebied of de toeristische plaats verblijft. Het gebied is daartoe ingericht met faciliteiten als hotels, pensions, recreatiewoningen en kampeerterreinen.

Zoals gesteld geven de visie en het bijbehorende ontwikkelkader de regio concrete handvatten om bij (nieuwe) initiatieven voor uitbreiding, herontwikkeling en nieuwbouw met elkaar de afweging te kunnen maken over de toegevoegde waarde van de ontwikkeling voor de regio. Daarnaast zijn werkafspraken gemaakt voor regionale afstemming van dergelijke initiatieven.

Naast de vele nieuwe ontwikkelingen heeft onderzoek¹ laten zien dat het bestaand aanbod voor een uitdaging staat doordat vraag en aanbod deels niet (meer) op elkaar aansluiten. Waar 35% van de bedrijven in de regio zeer vitaal is, is bij 30% van de bedrijven sprake van vergane glorie en bij 15% zelfs sprake van sociale problematiek. Toenemende concurrentie, verandering van de vraag, veroudering van het vastgoed en de structuur van de sector (zoals kleinschaligheid, accommodatie soms als nevenactiviteit, veel uitponing, etc) zet bij een deel van het aanbod de vitaliteit onder druk.

De sector functioneert suboptimaal en dat vraagt om actie: als er niks wordt gedaan zal het aanbod en het imago van het recreatieve product in Noord-Holland Noord (verder) onder druk komen te staan. Dit gaat niet alleen ten koste van de economische impact voor de regio, maar heeft ook effect op de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid. Tevens zullen binnen een deel van het bestaande aanbod negatieve effecten optreden als overlast, permanente bewoning, verpaupering, onveiligheid en ondermijning. Met name bij de aanbodcategorieën 'toppers van toen', 'vergane glorie' en 'sociale problematiek' komen deze problemen om de hoek kijken. Werken aan een vitale verblijfsrecreatiesector in NHN is dus een complexe opgave wat vraagt om een regionale integrale en slagvaardige aanpak.

WAAROM EEN PROGRAMMA VITALE VERBLIJFSRECREATIE NOORD-HOLLAND NOORD

De ambitie om in 2030 de meest vitale verblijfsrecreatie sector van Nederland te zijn (zie bijlage 1, 'ambitie en doelen') is complex en omvangrijk, omdat:

- op lokaal, regionaal en bovenregionaal niveau ontbreekt het (nog grotendeels) aan inzicht in de opgave en daardoor ook aan draagvlak en betrokkenheid om hier integraal mee aan de slag te gaan.
- op lokaal, regionaal en bovenregionaal niveau inzicht verkregen moet worden wat de uitvoering van de visie kost in tijd, geld en inspanning om de gewenste kwaliteit/ambitie te bereiken, zowel op korte termijn (2019), middellange termijn (2020-2025) als lange termijn (2025- 2030). Dit inzicht is belangrijk om bewustzijn en draagvlak te creëren en behouden bij raadleden, de gemeentelijke organisaties en ondernemers om de visie uit te voeren;
- meerdere vakinhoudelijke disciplines betrokken zijn, zoals Economische Zaken, Ruimtelijke Ordening, Wonen, Sociaal Domein, Duurzaamheid en Openbare Orde en Veiligheid. Deze vakdisciplines werken veelal met andere beleidskaders –en doelstellingen, procedures, portefeuillehouders en besluitvormingsprocessen. Dit vraagt bij de uitvoering van het programma om een goede borging van de samenhang tussen deze verschillende disciplines op zowel gemeentelijk, regionaal als bovenregionaal/provinciaal niveau;
- 18 gemeenten, 3 bestuurlijke regio's, het Ontwikkelingsbedrijf, Provincie Noord-Holland, ondernemers en belangenpartijen moeten gezamenlijk samenwerken aan de uitvoering van het programma. Dit vraagt om een duidelijke en uniforme aanpak om de ambitie en doelen met elkaar te realiseren.

Met een programma is de onderlinge samenhang op zowel inhoudelijk, procedureel als procesmatig niveau en tussen de verschillende organisaties en beleidsvelden goed te organiseren. Dit helpt ons om gezamenlijk efficiënt en effectief te werken aan de gestelde ambitie en doelen uit de visie en mee

---

¹ 'Herontwikkelperspectieven Verblijfsrecreatie: analyse vitaliteit verblijfsrecreatie en formulering van marktregio's in Noord-Holland Noord', ZKA, 2016

te bewegen/bij te sturen als de omgeving of het proces daarom vraagt. Daarnaast geeft het inzicht in de benodigde inspanningen en middelen (tijd, geld, capaciteit).

De negatieve effecten die (kunnen) optreden bij verouderd aanbod hebben vaak een gemeentegrens overschrijdend effect wat vraagt om een regionale benadering. Het is hierbij ook van belang bovenlokale 'waterbedeffecten', verplaatsing van de problematiek naar elders in de regio, te voorkomen. Hoewel een aanpak voor een verblijfsaccommodatie voornamelijk ligt bij de betreffende gemeente, is er meerwaarde in kennis en ervaring uitwisseling en schaalvoordelen in de uitvoering. Daarnaast vraagt de aanpak ook inzet vanuit de provincie en mogelijk zelfs het Rijk.

De inzet van het programma is tweeledig: enerzijds de integrale afweging van nieuwe ontwikkelingen voor het voorkomen van vitaliteitsproblemen in de toekomst en anderzijds het aanpakken van de vitaliteitsproblemen van het bestaand aanbod. Waar de inzet voor het nieuwe aanbod reeds is geborgd in het ontwikkelkader en de regionale werkafspraken, die samen met de visie reeds zijn vastgesteld in alle gemeenten in Noord-Holland Noord, wordt voor het bestaande aanbod voorgesteld om ook hier nu actief mee aan de slag te gaan vanuit een programmatische aanpak. De inzet op zowel het nieuwe aanbod als het bestaande aanbod vormen samen het 'Programma Vitale Verblijfsrecreatie Noord-Holland Noord 2018-2030'.

DE STAPPEN NAAR EEN PROGRAMMA

Waar de inzet voor het nieuwe aanbod reeds is vertaald in het ontwikkelkader en belegd binnen de afspraken voor regionale afstemming, vraagt de aanpak voor het bestaande aanbod nog een aantal stappen en strategische keuzes. Om tot een integraal programma voor het bestaande aanbod te komen, dienen de volgende stappen doorlopen worden:

1. Vitaliteitsscan op parkniveau (start Q3 2018 - gereed Q2 2019).

In het vitaliteitsonderzoek uit 2016 toonde ZKA, op basis van een steekproef in Noord-Holland Noord, aan dat bij 30% van de bedrijven sprake is van vergane glorie en bij 15% zelfs sprake is van sociale problematiek. De opgave in Noord-Holland Noord is groot, maar er zijn wel verschillen op zowel regionaal als gemeentelijk niveau. Diverse gemeenten hebben aangegeven onvoldoende inzicht te hebben hoe de opgave en maatregelen eruit zien op lokaal, regionaal en bovenregionaal niveau. Dit inzicht is enerzijds nodig om te bepalen hoeveel de uitvoering van het programma tot 2030 kost, hoeveel tijd en capaciteit vanuit de eigen organisatie hiervoor nodig zowel lokaal, regionaal en bovenregionaal. Anderzijds is inzicht nodig om te bepalen wat de knelpunten/kansen en oplossingsrichting per park zijn. Bij de vitaliteitsscan worden niet alleen economische indicatoren benoemd, maar is er ook aandacht voor sociale/woon opgaven (bijv. permanente huisvesting kwetsbare groepen) of veiligheidsaspecten (zoals het aantal politie meldingen of signalen van ondermijning).

De vitaliteitsscan wordt per bestuurlijke regio uitgewerkt. In de Kop van Noord-Holland is in september 2018 gestart met het uitvoeren van deze scan. Voor de andere 2 regio's dient hierover nog een besluit te worden genomen. Medemblik heeft in 2017 al een dergelijke vitaliteitsscan laten uitvoeren voor alle parken binnen haar gemeente.

2. Organisatorische borging van het programma (start Q3 2018 - gereed Q1 2019).

We constateren dat er al een aantal gemeenten druk bezig zijn met de uitvoering van de visie, terwijl andere gemeenten nog moeten bepalen of en hoe ze hiermee aan de slag gaan en wat dit betekent voor de eigen organisatie in tijd, geld en capaciteit in 2019 en de navolgende jaren. Om echt de stap naar DOEN te maken, is belangrijk dat er naast het besef van urgentie ook capaciteit, geld en draagvlak nodig is om de ambities uit de visie ter realiseren. Ook moeten er nieuwe

portefeuillehouders ingewerkt worden op dit dossier en dienen meerdere afdelingen binnen de gemeentelijke organisaties betrokken te worden.

Voor de organisatorische borging van het programma stellen we voor:

- Voor nieuwe ontwikkelingen starten met de inzet van de Regionale Adviescommissie (RAC) Verblijfsrecreatie, op basis van de visie, het ontwikkelkader en de regionale afspraken.
- Voor bestaand aanbod starten met kennisuitwisseling op NHN niveau vanuit gemeenten die reeds aan de slag zijn met de opgave, zoals Medemblik (concrete pilots) en Bergen (reguleren vakantie verhuur).
- Het onderwerp vitale verblijfsrecreatie agenderen in bestuurlijke overleggen (EZ, RO, Wonen) in de 3 bestuurlijke regio's.
- Organisatorisch een actieve verbinding maken tussen het ontwikkelen van het programma Vitale Verblijfsrecreatie met de regioteams in de bestuurlijke regio's en andere regionale initiatieven (bijvoorbeeld Regionaal Actieprogramma Wonen of project Huisvesting buitenlandse werknemers).
- Een 'themabijeenkomst Vitale Verblijfsrecreatie' organiseren voor bestuurders en ambtenaren om te leren van ervaringen elders en op basis van de vitaliteitsscans gezamenlijk de opgaven voor NHN op te tekenen, inclusief de gewenste vervolgstappen bepalen (Q1 2019).
- Aansluiting zoeken bij de landelijke actie-agenda Vitale Vakantieparken.

3. Opstellen van programma (Q2 2019 – gereed Q3-2019)

De resultaten uit de bovengenoemde punten verwerken we in een programma. Zo geeft de vitaliteitsscan inzicht in de opgaven voor NHN en de mogelijke oplossingsrichtingen. Daarnaast maken we gebruik van de ervaringen die al worden opgedaan binnen de individuele gemeenten en binnen de aanpak voor de Kop van Noord-Holland maar ook op landelijk niveau. Doormiddel van een themabijeenkomst bepalen we met elkaar de gewenste vervolgstappen. Een opzet voor mogelijke programmalijnen wordt geschetst in bijlage 2.

Het programma beschrijft de samenwerking en wijze van uitvoering binnen het programma, zowel inhoudelijk, procedureel als procesmatig niveau en tussen de verschillende organisaties en beleidsvelden. Daarnaast geeft het inzicht in de benodigde inspanningen en middelen (tijd, geld, capaciteit). Om de integrale aanpak compleet te maken wordt het programma aangevuld met de huidige inzet van de regionale adviescommissie bij nieuwe ontwikkelingen.

Het programma wordt eind 2019 ter vaststelling aangeboden aan de colleges van de 18 gemeenten.

4. Programma uitvoering (vanaf Q1 2020)

Tenslotte wordt het programma vitale verblijfsrecreatie NHN gestart. Dit meerjarige programma wordt integraal uitgevoerd. Dat wil zeggen vanuit de domeinen: economie, ruimte sociaal/wonen en veiligheid. En in nauwe samenwerking met de sector, (belangen)organisaties, gemeenten, provincie en het Rijk. In het programma vindt flexibele sturing plaats om actief in te kunnen spelen op de ontwikkelingen in de sector en met het doel om van NHN de meest vitale verblijfsregio van Nederland te maken.

Dit programma is een nadere uitwerking van de ambities zoals benoemd in het Ambitiedocument Holland boven Amsterdam 2040.

AANSTURING EN ORGANISATIE

De eerste drie stappen (vitaliteitsscan, organisatorische borging en opstellen van programma) zullen bestuurlijke worden aangestuurd door de trekkers op dit onderwerp namens de 3 regio's. De ondersteuning wordt geleverd door de ambtelijke werkgroep verblijfsrecreatie. Hierbij dient nog te worden bepaald wat de samenstelling zou moeten zijn van de ambtelijke werkgroep, met name wat betreft vertegenwoordiging vanuit de verschillende relevante beleidsdossiers.

De werkgroep zal bij het ontwikkelen van de programmastructuur worden begeleidt door een extern expert.

PLANNING EN BEGROTING

Planning

Het opstellen van de programma aanpak heeft een looptijd van Q3 2018 – Q3 2019. Deze integrale aanpak wordt in Q3 2019 ter vaststelling aangeboden aan de colleges van de 18 gemeenten. In de tussentijd vindt wel al de regionale afstemming voor nieuwe ontwikkelingen plaats en tevens ook kennisuitwisseling omtrent de aanpak van bestaand aanbod en het organiseren van de themabijeenkomst (zie punten bij stap 2). De planning op hoofdlijnen van de verschillende activiteiten ziet er dan als volgt uit:

- Q3 2018 - gereed Q2 2019: Uitvoering van vitaliteitsscan op parkniveau;
- Q3 2018 - continu: Regionale afstemming nieuwe ontwikkelingen;
- Q3 2018 - gereed Q1 2019: Organisatorische borging van het programma;
- Q3 2018 – gereed Q3-2019: Opstellen programma aanpak
- Q1 2020: start programma

Financiële dekking

Voor de vitaliteitsscans wordt voorgesteld deze per bestuurlijke regio uit te werken. In de Kop van Noord-Holland is in september 2018 reeds gestart met het uitvoeren van deze scan. Voor de andere 2 regio's dient hierover nog een besluit te worden genomen. Medemblik heeft in 2017 al een dergelijke vitaliteitsscan laten uitvoeren voor alle parken binnen haar gemeente. Indicatie van de kosten is een bedrag tussen € 40.000 en € 50.000 per deelregio.

Voor de externe begeleiding van de werkgroep bij het opstellen een programma wordt uitgegaan van een inzet van een expert op het gebied van de verblijfsrecreatie. Inschatting is dat er voor de periode Q4 2018 – Q3 2019 een inzet nodig is van gemiddeld 1,5 dagen in de week tegen een dagtarief van circa € 1.200. Dat komt dan neer op circa 60 dagen a € 1.200, totaal ongeveer € 72.000.

HET PROGRAMMA IN EEN BREDER PERSPECTIEF

Zoals gesteld vraagt het vraagstuk om een brede en integrale benadering vanwege de nauwe verwevenheid met diverse beleidsdossiers en projecten binnen de regio. Maar ook landelijke spelen op dit moment al diverse initiatieven die inhoudelijk of procesmatig een relatie hebben met dit programma. Zo is de opgaven van de vakantieparken benoemd binnen het Interbestuurlijk Programma (IBP) en de Nationale Woonagenda. Dit vanwege de toenemende huisvesting van kwetsbare groepen en spoedzoekers op vakantieparken en omdat niet vitale parken steeds vaker een voedingsbodem vormen voor ondermijning van de democratische rechtsorde. Dit heeft er (mede) toe geleid dat er vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken, samen met de provincies, VNG en Recron, wordt gewerkt aan een landelijke bijeenkomst over de opgaven rond de verblijfsrecreatie.

Deze bijeenkomst staat gepland voor 29 november 2018 en moet resulteren in een landelijke 'Actie-agenda Vitale Vakantieparken', waar partijen zich verbinden aan een aantal sectorale opgaven en gezamenlijk werken aan strategische oplossingsrichtingen en concrete instrumenten. Ook VNG is samen met Plaform31 bezig met een handboek om gemeenten te ondersteunen in deze complexe opgave.

Vanuit de afdeling Interbestuurlijk Toezicht (IBT) van de provincie is daarnaast een verkenning gestart onder de gemeenten in Noord-Holland Noord om te inventariseren hoe groot de handavingsopgave binnen de verblijfsrecreatie is, de wijze waarop handhaving van illegale bewoning is geborgd binnen de organisaties en waar men in de praktijk tegenaan loopt. De uitkomsten van deze inventarisatie worden in september met de gemeenten besproken en dienen tevens als input voor het programma 'Vitale Verblijfsrecreatie Noord-Holland Noord'.

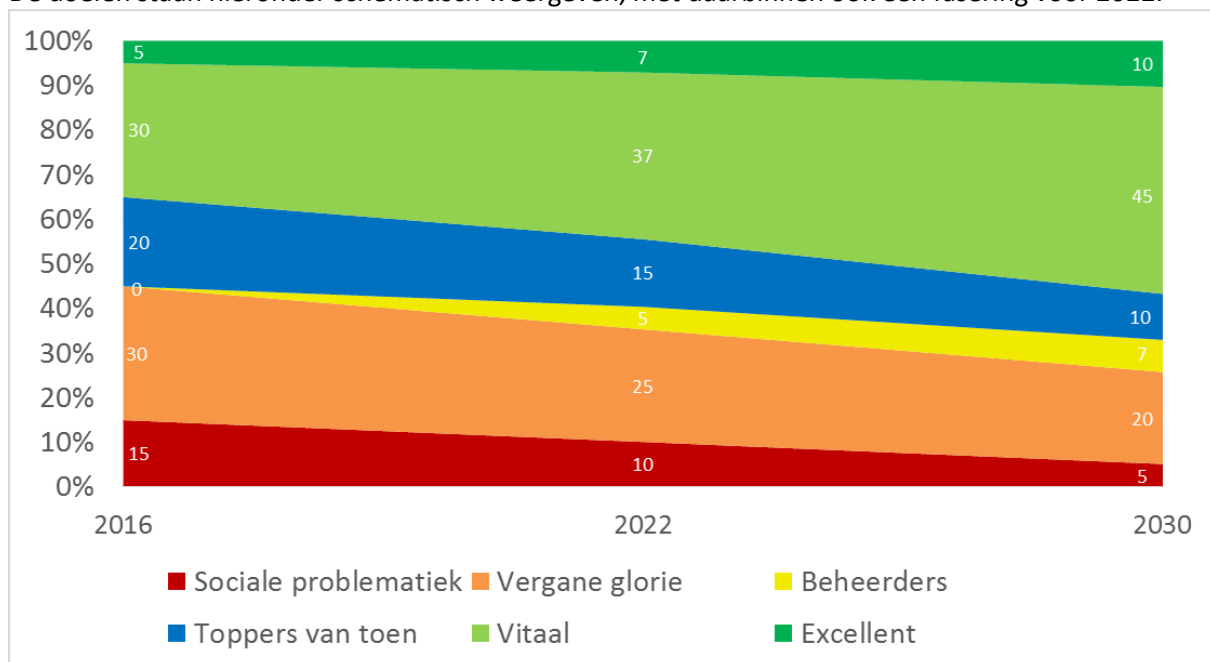
BIJLAGE 1: AMBITIE EN DOELEN VERBLIJFSRECREATIE NOORD-HOLLAND NOORD

In de 'Regionale Visie Verblifsrecreatie Noord-Holland Noord' is als ambitie opgenomen: *In 2030 is NHN de meest vitale verblifsregio van Nederland, door het realiseren van een divers en kwalitatief goed aanbod van verblifsrecreatie dat een sterke schakel vormt in de economie en leefbaarheid van Noord-Holland Noord*.

Binnen het programma 'Vitale Verblifsrecreatie NHN' wordt dit vertaald in de volgende concrete doelen voor de komende 12 jaar:

- Aantal 'Toppers' en 'Vitale midden' groeit van 35% naar 55%
- Aantal 'Toppers van toen' daalt van 20% naar 10%
- Aantal 'Vergane glorie' daalt van 30% naar 20%
- Aantal 'Sociale problematiek' daalt van 15% naar 5%
- Deel van de 'Vergane glorie' en 'Sociale problematiek' verschuift naar 'Beheerders' (10%)

De doelen staan hieronder schematisch weergegeven, met daarbinnen ook een fasering voor 2022.

Vitaliteitsverdeling NHN 2030

Door het bestaande aanbod te verbeteren en nieuw vitaal aanbod toe te voegen zal de vitaliteitsverdeling in 2030 verbeteren. Hiermee wordt niet alleen de vitaliteit van de sector economisch versterkt maar ook de impact van de sector op de ruimtelijke kwaliteit en de leefbaarheid in Noord-Holland Noord.

BIJLAGE 2 : EERSTE OPZET MOGELIJKE PROGRAMMALIJNEN

Uitgangspunt in de aanpak voor het bestaand aanbod is de afweging of een accommodatie nog vitaal is en perspectief heeft in de verblijfsrecreatie. Dit vertaalt zich uiteindelijk in 2 sporen, waarbij de inzet en rol van de overheid heel verschillend is:

- **Aanbod met perspectief** in de verblijfsrecreatie: dit vraagt vooral om een stukje ondersteuning en stimulering vanuit economisch perspectief om te zorgen dat de accommodaties hun contact met de markt behouden of opnieuw krijgen.
- **Aanbod zonder perspectief** in de verblijfsrecreatie: dit vraagt om een integrale aanpak, met een grote rol voor de overheid en waar vaak sprake is van een gemeentegrens overschrijdende impact.

Of een accommodatie perspectief heeft wisselt per vitaliteitssegment. Daarbij kent elk segment zijn eigen dynamiek en vraagstukken. Bij het stimuleren van de vitaliteit van de sector is het dan ook goed om rekening te houden met de verschillen tussen de segmenten. 'Toppers' en 'Vitale middenmoot' zijn vitale bedrijven die op een aantrekkelijke locatie liggen, volop in contact staan met hun recreatieve gast en die regelmatig investeren. Dit zijn bedrijven met veel perspectief die slechts beperkt ondersteuning nodig hebben om verder te kunnen excelleren. 'Toppers van toen' zijn veelal eenzijdige bedrijven op aantrekkelijke locaties die tot stilstand zijn gekomen: er is geen sprake meer van ondernemen. Er is vaak nog voldoende perspectief maar vooral een nieuwe impuls nodig om weer in contact te komen met de doelgroep. Bij 'Vergane glorie' vindt nauwelijks toeristisch-recreatieve exploitatie plaats. Het betreffen vaak langverblijfparken met (verouderde) jaarplaatsen en uitgeponde tweede woningen. De kwaliteit staat onder druk door gebrek aan professioneel beheer, veelal als gevolg van versnipperd eigendom. Het perspectief is ondermaats wat vraagt om het begeleid omvormen of het verantwoord consolideren van de huidige situatie. Binnen 'Sociale problematiek' bevinden zich voormalig verblijfsrecreatieve plekken zonder perspectief waar permanent en deeltijd gewoond wordt en/of waar sociaal kwetsbare groepen, zoals arbeidsmigranten, worden gehuisvest. Diverse locaties binnen dit segment verloederen en verpauperen wat vraagt om actief ingrijpen.

Per segment zijn één of meerdere strategieën van toepassing om de gestelde doelen te realiseren. Centraal hierbinnen staat steeds de vraag of het bedrijf nog perspectief heeft in de verblijfsrecreatie. De verschillende strategieën zijn vertaald naar drie (mogelijke) programmalijnen:

Excelleren: Vanuit deze programmalijn worden vitale bedrijven, die op een aantrekkelijke locatie liggen en waarbij echt sprake is van recreatief ondernemerschap, ondersteund bij vernieuwing, kwaliteitsbevordering en innovatie om mee te (kunnen) blijven doen in de top van de Nederlandse verblijfsrecreatie op basis van een onderscheidend bedrijfsprofiel dat aansluit op de wensen van de toerist.

De *programmalijn excelleren* richt zich met name op de segmenten 'Toppers' en 'Vitale middenmoot'.

Herstructureren: Deze programmalijn richt zich op het weer "gezond maken" en het in evenwicht brengen van het aanbod verblijfsrecreatie in de regio. Door onder andere slecht/tekortschietend ondernemerschap, versnipperd eigendom en een eenzijdig aanbodmix is voor een deel van het verblijfsrecreatieve aanbod de afgelopen decennia een herstructureringsopgave ontstaan waarbij er, zonder ingrijpen, verdere achteruitgang dreigt. Er zal worden ingezet op enerzijds verouderd aanbod weer geschikt te maken voor de huidige markt vraag door het aanjagen van investeringen in kwaliteitsverbetering of herontwikkeling. Anderzijds zal aanbod zonder perspectief onttrokken worden aan de voorraad verblijfsrecreatie door transformatie. Voor een deel van de herstructureringsopgave is er nog perspectief voor de toekomst, met name wanneer de locatie goed is, en is revitalisering of herprofilering de opgave.

Voor een ander deel geldt dat er niet langer sprake is van een realistisch toekomstperspectief in de verblijfsrecreatie en zal gekeken moeten worden naar een passende functiewijziging. Zie het kader hieronder waar de verschillende vormen van herstructurering staan beschreven.

De *programmaliijn herstructureren* richt zich met name op de segmenten 'Toppers van toen' en 'Vergane glorie'.

Herstructurering:

We onderscheiden vier vormen van herstructurering die van elkaar afwijken in ambitieniveau en intensiteit (en kosten) van te nemen maatregelen:

Facelift: Doel van een facelift (ook wel 'groot onderhoud') is de veroudering van de fysieke ruimte, centrale voorzieningen en de accommodaties tegen te gaan. Daarbij gaat het om ingrepen die de uitstraling van het terrein ten goede komen. Een facelift is de lichtste vorm van herstructurering. De kosten voor dit type ingrepen zijn relatief laag.

Revitalisering: Een forse integrale verbetering van het terrein, waarbij naast ingrepen gericht op de uitstraling van het terrein (zie facelift) eveneens aandacht is voor het vernieuwen van bestaande ondergrondse en bovengrondse infrastructuur en het oplossen van knelpunten zoals parkeerproblematiek, uitbreidingsruimte van verblijfseenheden en centrale voorzieningen, etc. Bovendien wordt bij veel revitaliseringprojecten aandacht besteed aan trends en ontwikkelingen, innovaties en verduurzaming.

Herprofilering: Bij herprofilering wordt het vakantiepark grondig aangepakt (met bijvoorbeeld vervanging van type verblijfseenheden) waardoor het terrein in een ander (bij voorkeur kwalitatief hoger) segment gesitueerd kan worden. Het terrein blijft echter wel de functie van verblijfsrecreatie behouden. De doorgaans hoge kosten - onder andere voor noodzakelijke sloop, nieuwbouw en verdunning - maken herprofilering van een vakantiepark kostbaar.

Transformatie: Bij transformatie vindt er verandering van de functie van verblijfsrecreatie plaats naar bijvoorbeeld wonen of "terug naar natuur" (sanering). Transformatie impliceert een zeer grondige herstructurering van het terrein. Vanuit een nieuwe beoogde functie als bijv. wonen worden doorgaans andere en vaak strengere eisen gesteld aan de kwaliteit van de bebouwing en het terrein/de omgeving, waardoor intensieve en kostbare ingrepen op het gebied van aanpassing van bestaande eenheden en inrichting van het terrein/de omgeving noodzakelijk zijn. Bij een nieuwe beoogde functie als natuur ontstaat er, naast kostbare investeringen in natuurontwikkeling tevens een noodzaak tot het afboeken van waarde (en het eventuele compenseren/verevenen daarvan). Transformatie is daarmee een complexe en kostbare vorm van herstructurering.

Grip krijgen: Deze programmaliijn is gericht op het actief aanpakken van ongewenste ontwikkelingen en op het voorkomen van nieuwe probleemsituaties rond veiligheid en leefbaarheid op verblijfsrecreatie plekken. Hierbij gaat het om vraagstukken als het niet-recreatief gebruik van de parken, openbare orde of criminele activiteiten, maar ook om oplossingen voor de sociale problematiek en huisvestingsopgave. Sinds eind jaren '80 is bekend dat een deel de recreatieverblijven min of meer permanent wordt bewoond, ook al sluit het bestemmingsplan dit uit en zijn veel vakantiewoningen kwalitatief niet uitgerust op langdurig verblijf. Waren het aanvankelijk nog vooral oudere rustzoekers die een recreatiewoning als aantrekkelijke woonplek opzochten, de laatste jaren is de achterliggende dynamiek van permanente bewoning en onrechtmatig gebruik van vakantieparken complexer geworden.

Doordat het contact met de markt is verloren zoeken uitbaters en eigenaren naar alternatieve verdienmodellen in nieuwe doelgroepen en activiteiten. Dit vinden ze bij het groeiend aantal spoedzoekers, mensen met behoefte aan snel beschikbare, flexibele en betaalbare woonruimte. Daarnaast hebben vakantieparken een aantrekkingskracht op de georganiseerde misdaad. De beslotenheid, anonimiteit en geïsoleerde ligging maakt het een vrijplaats voor allerlei criminele activiteiten. Het wegvallen van de oorspronkelijke recreatiefunctie en verloedering van terreinen leiden tot economische schade voor de regio, zowel direct en indirect.

De *programmatische grip krijgen* richt zich met name op de segmenten 'Vergane glorie' en 'Sociale problematiek'.

BIJLAGE 3: MOGELIJKE ACTIES EN INSTRUMENTEN

Per programmalijn zal een aanpak worden opgesteld waarin de ambities voor de komende jaren worden bepaald en vertaald naar een prioritering van kansen, opgaven en knelpunten. Per programmalijn zal vervolgens bekeken worden met welke acties of instrumenten concreet aan de slag kan worden gegaan om zo de gewenste resultaten te bereiken die per segment benoemd zijn. Vanuit het programma wordt ieder jaar een uitvoeringsplan opgesteld bestaande uit de diverse acties en instrumenten die door de regio worden opgepakt en uitgevoerd op de individuele locaties. Belangrijk daarbij is ook weer prioritering: niet alles kan.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van mogelijke instrumenten per programmalijn. Hierin is ook een indeling gemaakt naar instrumenten die op de korte termijn kunnen worden opgepakt en instrumenten voor meer de langere termijn. Het totale overzicht aan instrumenten, inclusief praktijk voorbeelden is terug te vinden in het rapport 'Vitaliteitsinstrumenten verblijfsrecreatie'. Zoals gesteld zal de daadwerkelijke keuze voor een instrument bepaald worden door de aanpak per programmalijn. Daarnaast zijn er ook een aantal algemene acties die van belang (kunnen) zijn voor het succesvol uitvoeren van het programma 'Vitale Verblijfsrecreatie Noord-Holland Noord'.

Programmalijn Excelleren

Korte termijn

- Kennisbijeenkomsten: Ondernemers ondersteunen door kennisuitwisseling (bedrijfsvoering, visievorming, (online) marketing, financiën etc) en onderlinge samenwerking tussen recreatieondernemers.
- Coachingstrajecten: Het ondernemerschap van een individuele ondernemer versterken door coaching bij het bepalen van doelen en het maken van (strategische) keuzes ten behoeve van het bedrijf en de bedrijfsvoering.
- Subsidie op realisering (bijvoorbeeld in de vorm van innovatievouchers): Op bedrijfsniveau stimuleren van vernieuwing, kwaliteitsbevordering en innovatie doordat financiële drempels minder hoog worden.

Lange termijn

- Experimenteeruimte (flexibel bestemmen): Onder bepaalde voorwaarden binnen het bestemmingsplan ruimte bieden, doormiddel van een ontheffing. Vitale bedrijven kunnen hierdoor makkelijker innoveren en daarmee inspringen op de veranderende vraag van de gast.

Programmalijn Herstructureren

Korte termijn

- Acquisitie nieuwe leisure- en verblijfspartijen: Het werven van ondernemers die met bedrijven uit het segment 'Toppers van toen' en in sommige gevallen 'Vergane glorie' aan de slag willen. Dit is kansrijk bij de bedrijven waar de ligging en omvang nog voldoende perspectief bieden.
- Kansenskaart: Herstructureren functioneert pas succesvol als verschillende aspecten (zoals locatie, type ontwikkeling) goed met elkaar zijn afgewogen en zijn afgestemd met aanbod en ontwikkelingen elders in de regio. Het doel van een kansenskaart is een hulpmiddel te bieden en zo de kansen die de transformatie biedt optimaal te benutten.
- Ondernemersloket: Door middel van een duidelijk aanspreekpunt voor (nieuwe) ondernemers kunnen diverse barrières die revitalisering, herstructurering of transformatie vermoeilijken uit de weg worden geholpen.
- Expertteam: Ondersteuning bieden bij het maken van (strategische) keuzes binnen de bedrijfsvoering ten aanzien van mogelijke revitalisering, herstructurering of transformatie.
- Herstructurerings- of transformatieplan: Aan de hand van criteria verkennen wat het meest kansrijke toekomstperspectief is. Dit kan zijn het bedrijven herstructureren als er nog

perspectief is binnen de verblijfsrecreatie. Indien dit niet aan de orde is kan gekeken worden naar transformatie naar een andere functie. Dit is bepalend bij het bepalen van de toekomstrichting en bijbehorende acties.

- Ontwikkelrecht: Het tijdelijk recht bieden om het park een aantal jaar te exploiteren met een andere functie dan de recreatiefunctie (vanuit een tijdelijke bestemming toewerken naar bestemmingsplanwijziging). Bijvoorbeeld voor het tijdelijk huisvesten van buitenlandse werknemers. Na afloop van de afgesproken termijn zal overgegaan worden tot een nieuwe bestemming. De extra middelen die de tijdelijke functie met zich meebrengen kunnen gebruikt worden voor bedrijfsbeëindiging of fondsvorming.
- Regionale Adviescommissie Verblijfsrecreatie (RAC): Bij herontwikkeling van verblijfsrecreatie dienen er goede, regionale afwegingen gemaakt te worden om de kwaliteit en toegevoegde waarde te borgen.
- Bepalingen in anterieure overeenkomst en gebruiksregel in bestemmingsplan: Centrale bedrijfsmatige exploitatie en een beheerplan voor centrale voorzieningen afdwingen bij grootschalige herontwikkelingen, met als doel het waarborgen van duurzame toeristische exploitatie en de toekomstbestendigheid van het plan te vergroten.

Lange termijn

- Fondsvorming: Grootschalige investeringen en daardoor innovatieve en onderscheidend aanbod stimuleren door leningen te verstrekken aan ondernemers. Dit kan revolverend zijn, vanuit (lokale) belastingen, vanuit vereveningsopbrengsten etc. Voorbeeld is ook bovenplansefondsvorming waarbij door waardevermeerdering als gevolg van een transformatie deels af te romen budget ontstaat om andere opgaven in de sector te financieren.

Programmaliijn: Grip krijgen

Korte termijn

- Handhaven: Handhaven op o.a. (brand-)veiligheid en oneigenlijk gebruik. Door de kwaliteit te behouden of te verbeteren kan in sommige gevallen de stap naar de beheerders of vitale midden worden gemaakt, in andere gevallen kan verder afglijden voorkomen worden (consolideren). Waar nodig heeft de inzet als doel het de eigena(a)r(en) lastig te maken in de verdere 'bedrijfsvoering' die zich buiten de recreatiesector afspeelt. Het is belangrijk dat de handhaving wordt gecombineerd met heldere kaders en een heldere aanpak ten aanzien van toekomstige invulling van het terrein.

Lange termijn

- Regionaal team handhaving: Door in een regionaal team van ambtenaren en politie met deze complexe opgave aan de slag te gaan, kan ervaring worden uitgewisseld en regionale slagkracht worden behaald.
- Regionaal team veiligheid en leefbaarheid verblijfsrecreatie: Door in een team met deze complexe opgave aan de slag te gaan, kan regionaal worden samengewerkt met andere instanties op dit vlak en een kennisniveau opgebouwd worden.
- Regionale ketenregisseur: De aanpak van de onderkant van de markt is complex en raakt verschillende overheidsdomeinen. Een regionale ketenregisseur helpt deze domeinen verbinden en per locatie een interventieplan te maken.

Algemeen

- Analyse op parkniveau: Het is wenselijk dat er per locatie een vitaliteitsbeeld beschikbaar is, vertaald naar opgave en perspectief. Dit geeft een nauwkeurig beeld van de daadwerkelijke vitaliteit van de sector in Noord-Holland Noord en de concrete opgaven die hierbinnen spelen. Bij een aantal segmenten (binnen de programmalijnen excelleren en herstructureren) kan dit beeld vervolgens besproken worden met de ondernemer en gezamenlijk worden

vertaald naar een strategie. De ondernemers kan op basis hiervan een concreet plan opstellen, gekoppeld aan de instrumenten die beschikbaar worden gesteld.

- Regionaal overzicht van 'ondermijningsvraagstuk': Naast de vitaliteit van de bedrijven (vooral bekeken vanuit economisch perspectief) is het ook van belang regionaal inzicht te krijgen in de maatschappelijke vraagstukken die spelen rond de verblijfsrecreatie. Input hiervoor kan zijn de regionale ondermijningsbeelden die worden opgesteld door RIEC maar ook een inventarisatie onder gemeenten over de ervaren problematiek en hoe inzet hierop geborgd is binnen die gemeenten.
- Invoeren digitaal nachtregister op NHN niveau: Geeft invulling aan de wettelijke taak voor ondernemers maar geeft ook een actueel inzicht van de stand van zaken van de sector, onder andere wat betreft aanbod en bezettingsgraden..
- Monitoring: In 2016 is het onderzoek uitgevoerd naar de vitaliteit van de sector op basis waarvan de ambitie en doelen zijn gesteld. Om de voortgang en het succes van het programma te bepalen is het van belang om dit ook actief te monitoren, zowel kwantitatief als kwalitatief.